نگاهی به چندین سطح از دسترسی مشهدی‌ها به امکانات و ظرفیت‌های شهری

داشته‌ها و نداشته‌های شهر

هادی سلیمانی‌مقدم | استادیار گروه جغرافیای شهری و روستایی دانشگاه حکیم‌سبزواری

فقر شهری، به عنوان یکی از گونه های فقر، معضلی چندبعدی است که افراد را با محدودیت های بسیاری از جمله دسترسی محدود به فرصت های شغلی و درآمدی، بی بهره بودن از مسکن و خدمات مناسب، محیط های ناسالم و خشن و بی بهره بودن از خدمات تأمین اجتماعی و سازوکارهای حمایتی بهداشتی و آموزشی، روبه رو می کند. فقر پایداری شهرها را در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی و امنیتی تهدید می کند. از این رو و برای آگاهی مسئولان امر، نتایج پژوهشی را در نقشه های زیر آورده ایم که فقر شهری در مشهد را با بررسی هفده معیار مؤثر پهنه بندی در پنج طبقه بسیار مناسب، مناسب، متوسط، نامناسب و بسیار نامناسب دسته بندی کرده است.

تهیه و طراحی نقشه: رحمان زندی - استادیار گروه سنجش از دور و GIS دانشگاه حکیم سبزواری

وضعیت دسترسی به مراکز تفریحی

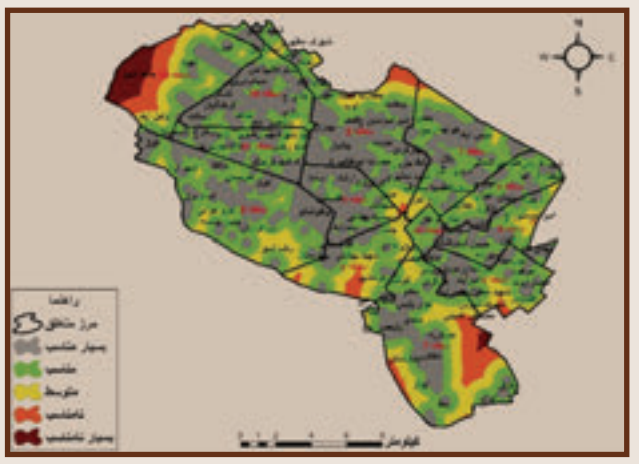

مراکز تفریحی مشهد بیشتر در مناطق ۱، ۲، ۱۰ و ۱۱ قرار گرفته است. دیگر مناطق شهر وضعیت مطلوبی دارند، اما قسمت‌های حاشیه‌ای مناطق ۷، ۸ و ۱۲ در وضعیت مناسبی قرار ندارند.

دسترسی به مراکز درمانی

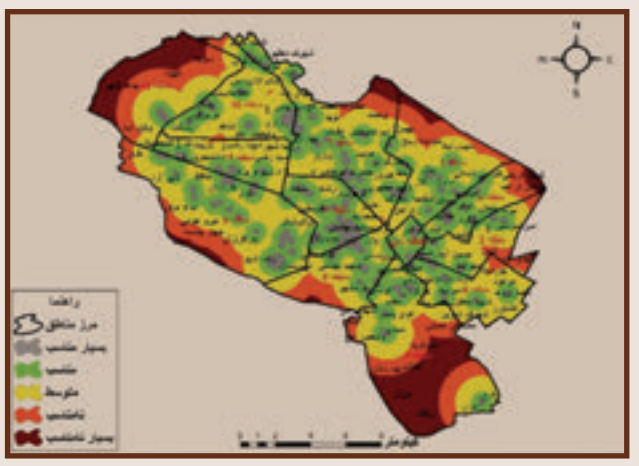

مناطق ۱، ۲، ۹، ۱۱ و منطقه ثامن از نظر قرارگیری مراکز درمانی وضعیت بسیار خوبی دارند، اما حاشیه های مرزی مناطق ۱، ۲، ۷ وضعیتشان نامناسب و بسیار نامناسب است.

معیار طلاق

پراکنش فضایی وضعیت طلاق مشهد متوسط است. منطقه ۱۲ از نظر معیار طلاق وضعیتی بسیار نامناسب دارد و بخش‌هایی از مناطق ۵، ۸ و ۱۱ وضعیت مناسبی دارند.

مالکیت مسکن

مالکیت مسکن در کاهش فقر نقش بسیار مؤثری دارد. پراکنش فضایی وضعیت مالکیت مسکن در مشهد در طبقه متوسط قرار گرفته است و قسمت‌های شرق و جنوب شرقی و همچنین قسمتی از منطقه ۱۲ وضعیت نامطلوبی دارند.

دسترسی به مراکز فرهنگی

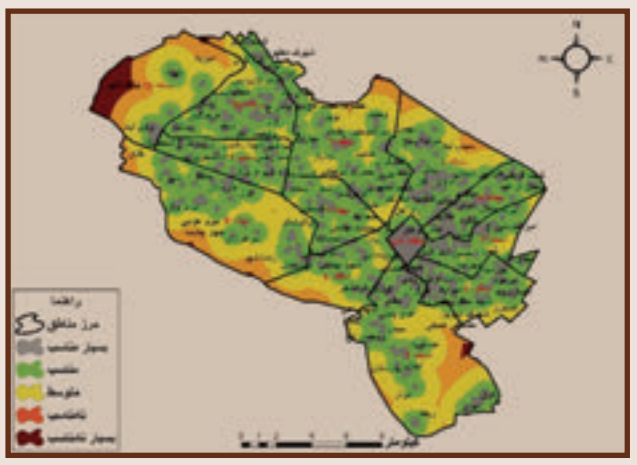

بیشتر مراکز فرهنگی در منطقه ثامن و هم‌جوار حرم است. دیگر مناطق شهر با مرکزیت بسیار مناسب و مناطق حاشیه‌ای نیز با وضعیت نامناسب، پراکنش تقریبا متعادلی را رقم زده‌اند.

معیار مجردان

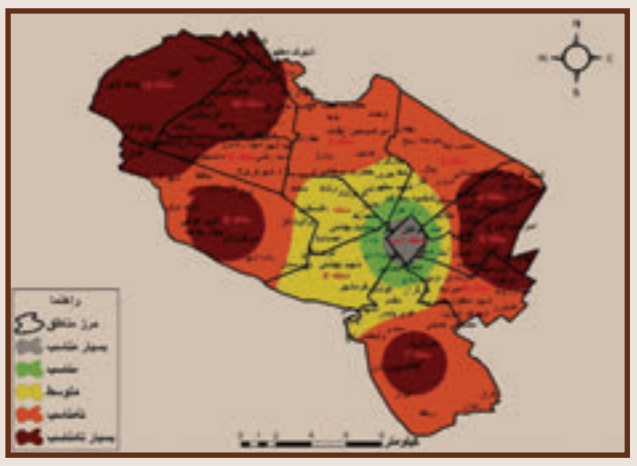

پراکنش فضایی وضعیت مجردان در مشهد نامناسب و بسیار نامناسب است. فقط در منطقه ثامن وضعیت معیار مجردان وضعیت مناسبی دارد.

تلفیق و هم پوشانی معیارهای مؤثر در پهنه بندی فقر شهری

وضعیت مسکن‌های غیر رسمی

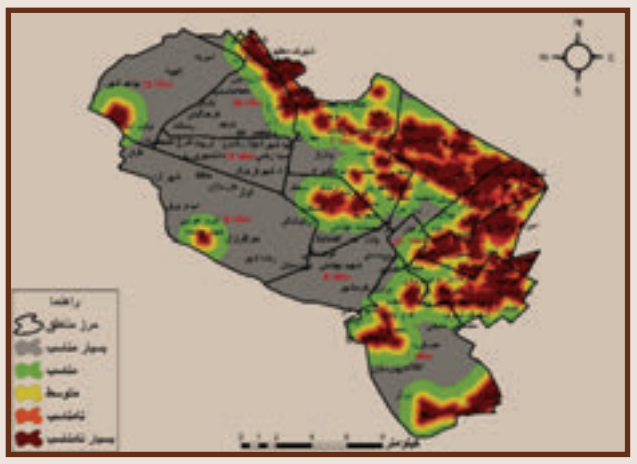

مسکن‌های غیررسمی شهر مشهد به‌طور عمده در قسمت‌های شرق و شمال شرق شهر در مناطق ۸، ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ قرار گرفته است که این مناطق از نظر زیرساخت‌های مدرن پیشرفت‌های چشمگیری داشته است.

دسترسی به مراکز آموزشی

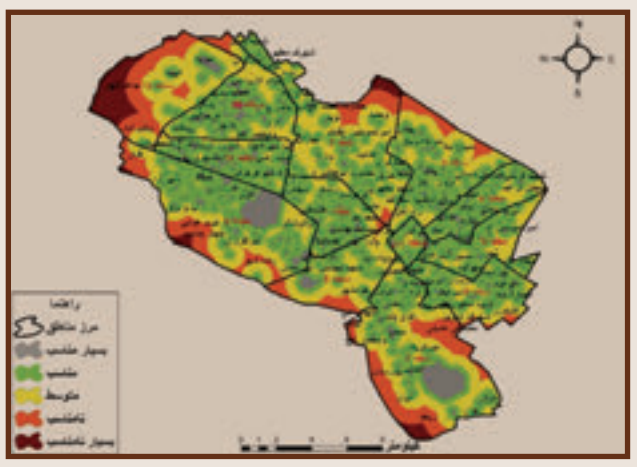

مناطق مرکزی از نظر شاخص وضعیت دسترسی به مراکز آموزشی وضعیت مناسب و پراکندگی خوبی دارند، اما منطقه ۱۲ از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست.

معیار شاغلان

وضعیت شاغلان در مناطق ۴ و ۵ بسیار مناسب است. این وضعیت برای مناطق ۹، ۱۰ و ۱۱ بسیار نامناسب است.

وضعیت اسکلت سازه ای بناهای شهری

وضعیت اسکلت سازه بناهای شهری به طور عمده در قسمت‌های غرب و شمال غرب شهر شامل مناطق ۹، ۱۱، ۱۲ و بخشی از منطقه ۱۱ از وضعیت بسیار مناسبی برخوردارند و مناطق ۳، ۴، ۵، ۶ و منطقه ثامن وضعیت نامناسب و بسیار نامناسبی دارند.

سطح ۱

۳۳٫۰۵ درصد

بر اساس نقشه نهایی ۳۳٫۰۵ درصد (معادل ۱۲۵۵۸۶۰۰ مترمربع) شهر وضعیت بسیار مناسبی را از لحاظ معیارهای بررسی شده در راستای پهنه بندی فقر شهری دارند که با رنگ خاکستری در محدوده‌های فلسطین، سجاد، گوهرشاد، رازی، بهاران، ولیعصر، فارغ‌التحصیلان، حافظ، ایثارگران و... دیده می‌شود.

سطح ۲

۱۸٫۷۵ درصد

طبقه دوم که نشانگر وضعیت مناسب است، دارای وسعت ۵۸۲۰۶۶۰۰ مترمربع، (معادل ۱۸٫۷۵ درصد) است که با رنگ سبز کم رنگ در قسمت‌های مختلف شهر از جمله در محدوده‌های شاهد، الهیه، جانباز، تربیت، هنرور و... دیده می‌شود.

سطح ۳

۱۹٫۲۸ درصد

طبقه سوم که وضعیت متوسطی دارد، از لحاظ وسعت ۵۹۸۴۹۱۰۰ مترمربع (معادل ۱۹٫۲۸ درصد) را در بر می گیرد. این طبقه در محدوده‌های راه‌آهن، طبرسی شمالی، وحدت، امیرآباد، کشاورز و موعود با رنگ زرد دیده می‌شود.

سطح ۴

۰۸٫۴۶ درصد

طبقه چهار که وضعیت نامناسبی دارد، ۲۶۲۷۴۰۰ مترمربع (معادل ۸٫۴۶ درصد) را پوشش داده است. این محدوده با رنگ نارنجی مشخص است که شامل قسمت‌های سیس‌آباد، ایوان و بخش‌هایی از منطقه ۱۸ می‌شود.

سطح ۵

۲۰٫۴۳ درصد

طبقه پنج که وضعیت بسیار نامناسب را شامل می‌شود، دارای گستردگی ۶۳۴۰۳۲۰۰ مترمربع (معادل ۲۰٫۴۳ درصد) است. این طبقه با رنگ قهوه‌ای در قسمت‌های جاهدشهر، ابوذر، رباط، انقلاب، بهارستان، پنج‌تن، آل‌عبا، شهیدقربانی و مهدی‌آباد دیده می‌شود.